

Čas přípravy
1–5 hodin

Čas realizace
celodenní akce

Prostor
místnost

Roční období
duben

Počet účastníků
do 25 dětí

Věková kategorie
3–5 třída

NOC S LITERATUROU

Obecný cíl:

Rozvoj těchto kompetencí: ke komunikaci, k učení, řešení problémů, občanská, sociální a personální.

Konkrétní cíl:

Děti se seznamují s dětskou literaturou a budují si kladný vztah ke čtení. Rozvíjí své jazykové dovednosti. Učí se pracovat ve skupině, komunikovat, dohodnout se a přijmout názor jiného člověka. Získají základní povědomí o vybraném literárním díle. Děti rozvíjí svoji fantazii a kreativitu.

Motivace:

Možná to na první pohled není úplně vidět, ale číst je veliké dobrodružství, jde jen o to najít si k němu cestu. Osobní příklad dospělého může být docela jednoduchou a přitom účinnou ukázkou, jak tuto cestu objevit. Akce Noc s Andersenem je příležitostí, jak dát dětem ochutnat prostřednictvím her, kvízů, ale i třeba dobrodružné stezky za pokladem noční školou, jakou zábavu skrývají psané příběhy a literatura. Mezi účastníky tohoto úžasného literárního dobrodružství jsou i pionýři. Připojte se?

Legenda:

„Tak tedy poslouchejte, pohádka začíná. Až si ji povíme celou, budeme vědět víc, než víme teď.“ Tak začíná jedna z nejhezčích pohádek Hanse Christiana Andersena „Sněhová královna“. Tak začíná i naše vyprávění o Andersenovi - i my budeme na konci vědět víc, než víme teď.

Každý z vás jistě četl nebo slyšel alespoň jednu z jeho pohádek. Vzpomínáte si na Pasáčka vepřů, Slávika, Císařovy nové šaty? Zcela jistě byste dokázali vyjmenovat i další pohádky, které vás potěšily...

Největší světový pohádkář minulého století se narodil v Dánsku 2. dubna 1805. Jako dík za jeho veliké vypravěčské umění, za krásné pohádky, které nám odkázal, byl den jeho narození vyhlášen za Den dětské knihy.

Jaké byly životní osudy tohoto spisovatele? Narodil se na ostrově Fyen v Odense v rodině chudého obuvníka.

Poslechněte si jeho vzpomínky na dětství: „Jediná světnička, kam se, kromě dílenského zařízení, postele a rozkládací lavice, kde jsem spal já, už skoro nic nevešlo, byla domovem mého dětství. Stěny však byly ověšeny obrazy, na truhle stály hezké hrníčky, skleněné věci a ozdobné drobnosti. U okna, na druhém konci dílny, byla polička s knihami a písněmi. V kuchyňce visela nad spížkou police plná talířů. Dveře měly namalovanou krajinu. Z kuchyně ses dostal po žebříku na půdu, kde jsme měli v okapu mezi naším a sousedovým domem truhlík s hlínou na pažitku a petržel, celou to mamčinu zahradu. (Použil ve Sněhové královně) Můj otec mě nechal, abych si dělal, co chci, veškerá jeho láska patřila mně. Pro mne žil, všechn svůj volný čas věnoval mně. Dělal mi hračky a kreslil obrázky. Každý den, třeba jen na malou chvilku, přicházela k nám babička, podívat se na vnučka. Já jsem byl její radost a štěstí.“ Malého Hanse Christiana však záhy postihla těžká rána – zemřel mu otec.

Po jeho smrti byl chlapec odkázán sám na sebe. Matka chodila prádlo cizím lidem, aby vydělala na živobytí. Osamělý chlapec si četl knížky, hrál si s loutkovým divadlem. Hry pro své loutkové divadlo si sám upravoval i psal. Toužil stát se hercem. Nuzné poměry způsobily, že vystřídal několik škol i příležitostných zaměstnání. Ve 14 letech jej matka vypravila do Kodaně. Odešel z domova s myšlenkou, že se stane hercem, tanečníkem nebo zpěvákem. Toužil po úspěchu a slávě, stal se žákem taneční a později i pěvecké divadelní školy. Ale v tomto oboru příliš neuspěl. Prožil tři těžké roky plné hladu, zimy a zklamání, než se ho ujal šlechtný vlivný muž, který mu zajistil prostředky na školní vzdělání. Státní rada Jonas Collins mu vymohl od krále roční podporu na studium střední školy.

Jako většina spisovatelů své doby, začínal psát ještě za studií básně. Upozornil na sebe první sbírkou „Básně“ vydanou v roce 1830. Kromě básní se pokoušel psát i vaudeville-hry se zpěvy, črty z cest a romány. V roce 1833 obdržel Andersen stipendium, kterého využil k cestě do Francie a Itálie. Procestoval značnou část Evropy, navštívil i Prahu. Seznámil se s mnoha významnými osobnostmi. Po návratu vydává jeden ze svých neúspěšnějších románů „Improvizátor“ a téměř současně vychází i první sešit pohádek „Pohádky vyprávěné dětem“.

Byly to právě pohádky, které získaly Andersenovi uznání. Vycházely z lidových tradic, ale byly jiné než pohádky bratří Grimmů a Hauffovy. Zpočátku obměňoval pohádky známé z dětství, později se stále více zabýval jevy všedního života a pro pohádky o věcech všedních používal názu „příběhy“. Andersenovy pohádky vyjadřují přesvědčení o vítězství kladných stránek lidské povahy, víru ve vítězství lidské dobroty a lásky, kritiku povýšenectví, přetvářky a omezenosti. Do svých pohádkových příběhů vkládal své životní zkušenosti. Většina chyb, které mu kritika vytýkala u prózy i dramatu (záliba v epizodách, nedostatečná charakteristika, určitá slohová neobratnost) zde nejen nepůsobily

rušivě, ale stávaly se přednostmi. Prostý a srdečný tón pohádek spíše odpovídal Andersenovu nadání a dětskému vidění světa. Dokázal oživit věci a v jeho pohledu se staly zajímavými i nejběžnější jevy všedního života. Andersen vydával obvykle své pohádky v tenkých svazcích před vánočními svátky. Pro potěchu dětských i dospělých čtenářů.

Dožil se slávy již za svého života. Byla to odměna za krutá léta mládí, za pracovitost a houževnatost, s níž sledoval svůj životní cíl. Měl mnoho přátel a v jejich kruhu zemřel 4. srpna 1875.

Andersenova pohádková truhlice obsahuje 156 příběhů, z nichž jsem vám vybral/a pohádku...

Potřeby:

Dětské knížky, hlavně pohádku Malá mořská víla, medailonek H. Ch. Andersena a jeho portrét, pastelky, čtvrtky (A3), balicí papír, lepidlo, krabička s písmenky na hru Skládačka, kartičky s písmeny ke hře Skryté slovo, papíry na hru Žebříček, nůžky, blok nebo linkovaný papír, propisky, letáky s hračkami.

K tomuto metodickému listu není k dispozici žádný pracovní list.

Provedení:

Akci musíme promyslet s předstihem. Jedná se o nocování (nejlépe v klubovně, ale klidně i na základně), takže potřebujeme souhlas rodičů, zajištění stravy a noclehu. Důležitá je ale i samotná příprava programu.

Dopředu se musíme dohodnout s dětmi na výběru knih. Na naši pohádkovou noc můžeme pozvat i zajímavé hosty – mohou to být bývalí členové oddílu, rodiče účastníků, ale třeba i starosta obce nebo učitelé ze škol, kam děti chodí. Hosté ale musí vědět dopředu, že jdou dětem číst, aby se na tuto skutečnost mohli připravit. Můžeme výběr četby nechat na nich, pokud ale máme celou akci motivovanou jediným autorem či jedinou knihou, pak jim úryvek dáme předem (ne každý je schopen bez problémů sednout před posluchače a číst několik stránek). Hosty můžeme pozvat na čas, na nějž máme naplánováno čtení, nebo se mohou účastnit po celou dobu trvání akce.

Děti si na akci mohou přinést i své oblíbené knížky podle předešlého zúženého výběru – např. pohádky, příp. jeden konkrétní autor, dobrodružná literatura apod.

Akce může být zahájena povídáním o tom, kdo knížky čte, kdo ne a proč.

Naši Noc s Andersenem budeme motivovat pohádkou Malá mořská víla. Tuto pohádku napsal Andersen v roce 1836 a v roce 2016 tak bude pohádka slavít 180 narozeniny. A jak se to tak hezky spojuje, 40. výročí oslaví také filmová verze pohádky Karla Kachyni s Miroslavou Šafránkovou v hlavní roli. Pokud si dáme opravdu hodně práce, může se nám podařit doplnit čtení i několika krátkými ukázkami ze zmíněného filmu.

Po povídání o čtení, představení hostů a čtení zajímavostí o Andersenovi a jeho životě, přijde čas na čtení samotné pohádky. Číst mohou děti, vedoucí, instruktoři, hosté.

Pak se děti rozdělí do soutěžních skupin a můžeme začít s hrami, které budou určené pro jednotlivce i pro družinky.

Každou z her můžeme průběžně vyhodnocovat a hodnocení zapisovat do připravené tabulky. V tomto případě je dopředu nutné rozhodnout, jak bude hodnocení probíhat. U mladších dětí může jít o bod za každou hru, kterou dítě či tým odpovědně vykoná (tj. co hra to bod, nálepka, značka apod.). Děti z pátých tříd spíše ocení podrobnější bodové rozlišení. Kupříkladu 1 – 5 bodů za každou hru či soutěž podle toho, co je hlavním hodnotícím kritériem – rychlost ve splnění, originalita v řešení, kreativita výtvarného ztvárnění... Takové kritérium by pak mělo zaznít před vlastní hrou. Na druhou stranu je třeba dát pozor na to, že u některých typů her je obtížné stanovit pořadí hráčů.

Spisovatel musí umět kouzlit se slovíčky, začneme tedy hrami se slovy.

Skládačka

Do krabičky nastříháme předem asi 200 kartiček a na ně napíšeme písmena. Častěji používané hlásky píšeme vícrát. Každý hráč (zástupce družstva, celé družstvo) si vylosuje určitý počet písmen a snaží se v daném časovém limitu (3–5 min) sestavit co nejvíc slov tak, aby se každé písmeno v jednom slově objevilo jen jednou. Alternativou je, jestliže si hráč vylosuje jen 5 písmen, ale může je v každém slově libovolně opakovat.

Při soutěži družstev se mohou postupně vystřídát všichni hráči. Vítězí hráč či družstvo, které sestaví nejvíc slov.

Jiný konec

Připomeneme si obsah pohádky Malá mořská víla a změníme osudy hlavní hrdinky. Jak by pohádka pokračovala, kdyby víla neztratila hlas?

Stanovíme časový limit 10–15 minut a necháme soutěžní týmy, aby pohádku dopsaly podle vlastní fantazie. Společně

si pak pohádky přečteme. U hry můžeme hodnotit originalitu nápadu nebo snahu dětí, jejich zapojení do společné práce.

Společné kreslení

Jak vypadala mořská říše, z níž malá víla přišla?

Každý účastník hry dostane list papíru a nakreslí svůj kousek mořského světa. Každý pracuje samostatně, v klubovně je úplné ticho – víla byla taky němá. Po uplynutí časového limitu – např. 15 minut – se děti spojí opět do soutěžních družstev a každé družstvo dostane balící papír a lepidlo. Ve skupině si prohlédnou své výtvary a beze slova se musí dohodnout na tom, jak by se dal z jednotlivých výtvarů sestavit jeden společný obraz. Domalovávat či doplňovat při této části hry další výtvarné prvky je možné jen po souhlasu všech členů družstva. Tato část hry trvá opět 15 minut. Hodnotíme spolupráci, zapojení všech hráčů v družstvu a originalitu ztvárnění.

Žebříček

Jde o jednoduchou hru s písmenky, předem si připravíme soutěžní archy. Soutěžit mohou jednotlivci i družinky.

Kdo dřív doplní na žebříček s pěti příčkami slova začínající stejným vylosovaným písmenem?

Principem je na první příčku napsat slovo o třech písmenech, na každou další pak slovo o jedno písmeno delší:

Např.:

S ů l

S t ů l

S t o l y

S n í l e k

S l e p i c e

Hru můžeme opakovat tolikrát, kolik je v družstvu hráčů, aby se všichni mohli vystřídat.

Skryté slovo

Hra je podobná skládačce. Hráči dostanou kartičky, na nichž jsou napsaná rozházená písmenka – např.

O	O	Č	A	Á	O	Ý
			M	A		
K	O		K		Ř	P
				D		
L	T		R		I	
			K	A		N

Kartiček si připravíme dostatečné množství tak, aby byla kartička pro každého hráče a ještě dvě či tři zbyly, aby si i poslední soutěžící mohl vybírat z více karet. Odstartujeme soutěž, všichni hráči otočí svou kartičku a začínají luštit. Vítězí družstvo, které v časovém limitu nebo před jeho vypršením složilo co nejvíce (případně všechna) slov. Limit stanovíme podle věku dětí, ideální je jedna minuta.

Telegram

Jednoduchá krátká hra. Družiny nebo jednotlivci dostanou papír, tužku a jedno slovo (stejně). Úkolem soutěžících je vymyslet větu, ve které bude každé slovo začínat jedním písmenem zadaného slova, přičemž pořadí písmen musí být zachováno a věta musí dávat smysl. Délka vybraných slov je úměrná vyspělosti dětí.

Např. BOTA Bořek Objevil Tohle Auto.

Vítězí ten, kdo větu složil první. Hru můžeme několikrát opakovat, aby se vystřídali všichni členové soutěžních družstev. Jedno kolo hry zabere jen několik minut.

Obrázková koláž

Andersena známe jako spisovatele, především jako pohádkáře. Méně už o něm víme, že byl výtvarně nadaný a ze všeho nejraději vytvářel koláže. Jednu takovou koláž si zkusíme i my. Jestli to bude jedna společná, nebo budeme tvořit v družinkách, záleží na počtu dětí.

Na akci přineseme my i děti reklamní letáky s nabídkou zboží, ve kterých se objevují hračky. Děti vystříhají obrázky hraček, poskládají z nich koláž, nalepí a dotvoří ji a vymyslí příběh o hračkách, ze kterých je koláž poskládaná. Příběh napíšou na připravený papír, společně si pak pohádky přečteme. Aktivita je časově náročnější, zabere nám minimálně půl hodiny.

Kouzelný koberec

Můžeme ji zařadit kamkoliv do programu, jde spíše o pantomimu, pohybovou aktivitu. Hráči se rozdělí na skupinky a jedna z nich si sedne na „létající“ koberec. Let podbarvíme hudbou z pohádek a vždy, když hudbu vypneme, začne jeden člen skupinky předvádět postavičku z pohádky (předem připravíme kartičky nebo využijeme kartičky ze hry Time's up!). Předvádí pantomimicky jednu minutu a maximálně jednu další minutu pak mají ostatní družstva na uhodnutí postavičky. Po uplynutí času buď udělíme bod, nebo bez bodového zisku necháme letět koberec dál k další ukáze. Jestli hudba bude souviset s předváděnými pohádkami, necháme už na vás, takováto příprava vyžaduje víc času.

Po hrách zklidníme děti povídáním o přinesených knížkách nebo četbou nějakého dalšího příběhu, po četbě můžeme s dětmi vyjít ještě na vycházku do noční obce.

A pak už děti půjdou spát.

Ráno se děti budou ještě věnovat výtvarné činnosti – z ilustrací ke čtení uděláme poděkování pro hosty, vyhodnotíme soutěže, předáme dětem upomínkové pohlednice a samolepky s logem Noci s Andersenem, a pak už jen uklidíme klubovnu a děti předáme rodičům nebo prostě samy odejdou domů.

Modifikací popsané akce může být jakákoli jiná oddílová „Noc dětského čtení“, popsaná akce je jen inspirací, i když hromadnější zapojení pionýrů by jistě bylo zajímavou propagací. Můžeme se na spolupráci dohodnout také s místní knihovnou.

Přihlásit se můžete vždy v rozmezí ledna – března na www.nocsandersenem.cz. Odměnou vám budou pamětní listy a drobnosti, které vám pořadatel zašle. Noc s Andersenem se koná vždy na začátku dubna, co nejbližže datu autorova narození 2. dubna.

Poznámka: Noc s Andersenem je jednou z akcí, kterou české knihovny svádí v konkurenci populárnějších médií boj o zájem dětí a dětské čtenářství. Všichni víme, že dnešní způsob života dětské četbě příliš nepřeje – knihy soupeří s mnoha akčními lákadly od bezduchého vysedání před televizní obrazovkou k počítačovým hrám. Všem se nám zdá, že dnešní děti nečtou. Mnozí odborníci lámou hůl nad rozvojem čtenářských návyků.

První Noc s Andersenem proběhla v roce 2000 v uherskohradištské knihovně a na dvacet malých čtenářů čekalo noční dobrodružství v podobě čtení pohádek, soutěží, her a překvapení.

15. ročník akce v roce 2015 probíhal na 1450 místech po celé České republice, na 73 místech na Slovensku a pak ve 12 dalších zemích.

Touto aktivitou se přibližujeme k Ideálům: Poznání, Přátelství, Paměť.

Přístup k dětem se specifickými vzdělávacími potřebami:

U dětí s vývojovou poruchou učení – dyslexie se objevuje obecně nechuť ke čtení. Vychází to z jejich poruchy – přesmyky slabik, záměna písmen, nepochopení textu, neboť se soustředí na čtení a nevnímají obsah textu. Tato plánovaná činnost je pro ně ideální, neboť nemusí číst, ale mohou poslouchat děj. Skvělé navození vztahu mezi dítětem a knihou.

Děti s ADHD je třeba, aby byly poblíž vedoucího nebo instruktora – důležitý je oční kontakt. Při prvních náznacích nesoustředěnosti je nutné dítěti nabídnout jinou činnost, ale opět k tématu například nakreslit ilustraci k právě čtené části příběhu. Změnou polohy, činnosti, role se opět koncentrace pozornosti u dítěte zlepší.

Dětem autistickým nabídnout jednoduchý příběh nebo téma, které je zajímavé a ve kterém se dítě orientuje. V opačném případě dochází k situaci, kdy takovéto dítě působí jako nevychované a zabývá se zcela jinou činností.

Moje poznámky: